

THALIAM LAUDAMUS – OD APOTEOZE DO REKVIJEMA

SVEČANOSTI I DRAMSKE PRIGODNICE U OSJEČKOM KAZALIŠTU

Stanislav Marijanović

Prvo podizanje zastora u novopodignutom ili obnovljenom kazalištu najuzvišenija je svečanost i povijesni čin. A spuštanje zastora nad uminućem Talijana hrama, posljednja je počast i povijesni pravorijek *Onoj koja ode*, rečeno vojnovičevski. To podizanje i spuštanje svečanog zastora prouzvodi se u pravilu samo jednom, baš kao i prigodni pjesmotvori, autorski prolozi ili scenski proslovi i apoteoze, žive i alegorijske slike, dramske prigodnice srodne improptuima i druga uprizorenja iste ilustracijsko – impresijske vrste i namjene, a u počast i slavu svečaru, kazališnoj kući i njezinu zastoru pred povlaštenim auditorijem i širom javnosti.¹

Kada se nad *starom* kazališnom kućom na gornjogradskom Markovu trgu u Zagrebu spustio zastor, nakon posljednje Fijanove replike u Rakšanjinovoj drami *Nastup strasti* (16. lipnja 1895.), pošli su za njim u novu, donjogradsku kuću, bez doličnoga oproštajnog epiloga, i dvojica plemenitih: Stjepan Miletić i Ivan Zajc. Za njihovim svečanosnim prologom, glazbeno – scenskom prigodnicom *Slava umjetnosti*, posvećenom poklonstvenoj Bukovčevoj kompoziciji hrvatskih preporoditelja Ivanu Gunduliću (14. listopada 1895.), izveden je u Miletićevoj postavi i *Ekvinocij* conta Iva, potom i njegov *Suton* (1900.) i *Dubrovačka trilogija* (1903.) pod Fijanovim vodstvom. A Fijan će s balkona HNK-a, pred intendantom Vojnovićem, nad lijesom Miletićevim (14. rujna 1908.), odati svojom laudacijom posljednju počast hrvatske Talije velikom pokojniku, koji je njezin *vilinski dom* pretvorio u Panteon neumrlosti. To Fijanovo posmrtno slovo Miletiću uvrstit će

conte Ivo u svoje *Akorde* (1917.) kao prvu *Pogrebnicu* svomu prvom redatelju *Ekvinocija*, među Shakespeareove, Molièreove i Schillerove neumrle junake i hrvatske kazališne umjetnike. Te iste 1917. godine conte Ivo, šezdesetogodišnji jubilarac, otpočet će živjeti u apoteozama pjesničkog kneza hrvatskog kazališta u Zagrebu, a nadasve u Osijeku.

I.

Kazališne svečanosti s dramskim prigodnicama, obilježene i ispunjene svečanim i obljetničkim predstavama, proslovima i proslavama, akordima završnih apoteoza i spomenskih rekvijema, obuhvaćene su kroz povijest osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta u prijelomnim i jubilarnim godinama, a to su: 1866., 1907., 1917., 1957., 1985. i 1994. godina.

Godine 1866. svečano je otvoreno, u tada izgrađenoj današnjoj zgradi, novo njemačko kazalište pod službeno registriranim nazivom *Aktien Theater in der königlichen Freistadt Esseg – Oberstadt*. Otvorenje toga teatra, podignutog s gornjogradskim Kasinom u istom zdanju, dogodilo se 31. prosinca 1866., dakle 15 dana poslije otkrića Jelačićeva spomenika u Zagrebu i prigodnog uprizorenja dramske alegorije u tri slike *Apotheosa u slavu bana Josipa Jelačića*, izvedene u *starom* Stankovićevu gornjogradskom kazalištu.

U stihovanoj su se proslavnoj pohvalnici kazališnoj umjetnosti u novom osječkom divot – teatru (*Prolog zur Eröffnung des neuen Theaters*) i zahvalnici za njegovo podignuće, čule i ove riječi (koje je na njemačkom jeziku zborio Antun Lay, tajnik Društva Gornjogradskog teatra i njegov bariton):

*Dovršenje lijepog zdanja svetkujemo,
Zajedničkom snagom digosmo nam binu.
Velikodušnu hvalu i slavu zato odajemo
Građanskoj svijesti na uzvišenom činu!
A na ushićenim će jezicima ovo djelo
Navješćivati budućem naraštaju svom:
Ovdje je umjetnosti lijepoj, mladoj vazda,
građanska svijest podignula dostojan dom!*

Taj je povijesni čin preseljenja teatra iz arendirane dvorane Generalatske vojarne i anakronih bedema ponijemčene Tvrđe u novo građansko zdanje i

Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku.

Prva predstava. Izvan predstavnice.

Osijek, u subotu, dne 7. prosinca 1907.

SVEČANA PREDSTAVA

u slavu otvorenja novoga hrvatskoga narodnoga kazališta osječkoga.

PROGRAM:

1. Ouvertura Gundulićevoj „DUBRAVCI“
od Ivana pl. Zajca.

2. **SLAVA PREPORODITELJIMA!**

Dramatska ilustracija Bukovčeve slike s prologom u slavu otvorenja novoga kazališta osječkoga s pjevanjem od dra Milana Ogrizovića.

OSOBE:

Ivan Franjo Gundulić	g. Gavrilović	Grofica Sidonija Rubido-	Enlohi	gđa L. Jovanović
Ljubavitić Gaj	g. Pačić	Vatroslav Lisinski	g. Letina	
Graf Janko Drasković	g. Božalić	Ferdo Lavčić	g. Mušić	
Dimitrije Demeter	g. Dinčić	Petar Preradović	g. Jovanović	
Ivan Mazuranić	g. Milovanović	Pavica Stonec	g. Matković	
Antun Milunović	g. Milunović	Johann Freudenreich	g. Stojković	
Stanko Vraz	g. Džur	Marija Božička-Strozi	gđica Hrvajčevića	
Antun Njemčić	g. Raković	Milica Mandrović	g. Filipović	
Mirko Bogović	g. Vona	Vila	gđa Stipanović	
Iv. Kukuljević-Sakcinski	g. Dvije	Rukovac i Vukotinović	kao njihova žena.	— Narod.

3. Prvi čin Smetanine opere u prijevodu Aug. Šenoa:

PRODANA NEUJESTA

Komična opera iz češkog narodnog života. Kapelnik g. Horik.

OSOBE:

Krušina, seljak	g. Milovanović	Janko, njen ljubavnik	g. Zech pl. Zachov
Ljudmila, njegova žena	gđica Hrvajčevića	Kecel, sudac	g. Vesek.
Mara, njihova kći.	gđica Jandrova	Seljaci i seljakinje.	

Događja se na satu za vrijeme prostiranja.

Novo dekoracije slikao kazališni slikar DRAGUTIN STADLER.

Početak u 8 sati, svršetak u 10 sati na večer.

Svečana predstava u slavu otvorenja novoga hrvatskoga kazališta osječkoga,

Osijek: Hrvatsko narodno kazalište, 7. prosinca 1907.

tisak: Prva hrvatska dionička tiskara u Osijeku MSO, H, Pl. Essek., 1907.

poticajnije okruženje, nacionalno i gospodarski, bio obilježen osmišljenim programom na *ushićenim jezicima*, hrvatskom i njemačkom, i spomenutim proslavom, posvećenim građanskoj svijesti koja je zajedničkim uzvišenim činom podigla kazališnoj umjetnosti davno priželjkivan hram, dostojan sutrašnjice. Sročio ga je dr. Josip Posner, prvi tajnik Trgovinsko – gospodarske komore, poznat po pjesmama koje su kolale Osijekom i po objavljenju drami u stihu *Heimat*, dok je tvorac ukupnoga dramskog, glazbeno – scenskog i koncertnog programa svečane predstave bio Felix (Srećko) Lay, poznati etnograf, kazališni entuzijast i darovit bas – pjevač nastupnih opernih arija, potpomognut Franjom Ks. Kuhačem i orkestrom pukovnijske kapele. U dramskom su dijelu programa prikazane dvije adaptirane jednočinke: *Dva pobratima*, preuzeta iz knjige *Hrvatski glumac* karlovačkog domoljuba Ede Zvonimira Asangera – Josipovića, zapravo njegov prijevod lakrdije Alexandera Bergera *Der Mord in der Kohlmessergasse*, lokalizacijom smještena u Osijek (ulogu Krpušića igrao je kasniji predsjednik Hrvatskog sabora Vaso Đurđević) i vesela igra francuskih autora *Wenn Frauen weinen* (Kad žene plaču) u njemačkoj obradi Alfreda Winterfelda. No uvođenje ovog teatra u kazališnu povijest ostvareno je u glazbenom dijelu programa, koji izborom djela i njihovom izvedbenom zahtijevnošću daleko nadilazi vedre jednočinke (G. Gojković)². Otvoren je čuvenom uvertirom s provodnim motivima za veliku Wagnerovu operu *Rienzi*, izvedenom od vojnog orkestra garnizonskoga kapelnika Laforesta, a zatvoren s prizorima molitve za oprost (*Gebet – Szene*) iz prvog čina i zapleta pred balkonom palače iz drugog čina Wagnerove romantične opere *Lohengrin*. Ispunili su ih uglavnom muški i ženski glasovi obitelji Lay, praćeni vrsnim Kuhačevim zborom: König Heinrich – bas Felix Lay, Elsa von Brabant – sopran Emma Lay, Friedrich von Telramund – bariton Anton Lay, pa Lohengrin – tenor Carl Lanner i Ortrud – mezzosopran Emma Füller. Između njih su izvedene vokalne i instrumentalne dionice: Gradonačelnikova nastupna arija (*Entrée – Lied*) iz komične opere Gustava Alberta Lortzinga *Zar und Zimmermann*, pa *Začinka*, podoknica Franje Ks. Kuhača, otpjevana od dvadeset i jednog pjevača njegova muškog zbora, i Beethovenova *Waldstein oder Aurora – Sonate* op. 53, nazvana u programu *Große Sonate in C – dur für Clavier*, koju je uspješno izvela mlada bečka pijanistica Cecilie Margoles. Tada su, koliko se znade, prvi put u povijesti kazališne umjetnosti u Hrvatskoj zabilježene svečane izvedbe skladbi dvojice skladatelja: genijalnog klasika epohe Ludwiga van Beethovena i najvećeg operno – dramskog reformatora Richarda Wagnera. Zato se program ove svečane

predstave, oživotvoren zajedničkim snagama, njemačkih i hrvatskih kazalištaraca, pokazao znakovitom profesionalnom prethodnicom koja u sebe ucjepljuje sokove i s europskog i hrvatskog tla. Ona će u budućnosti njemački Gornjogradski teatar pretvoriti u povijesnu sastavnicu domaće kazališne prakse potekle iz dviju nacionalnih kultura, otvoriti ga hrvatskim predstavama i građanstvu kojem su opereta i opera ušle u krvotok, a potom i privesti, s tom popudbinom, hrvatskom glumištu.

Povijest je tog teatra završena u sezoni 1906./07., proslovom koji je prozborio, kako je oglašeno na dvojezičnoj cedulji, ravnatelj kazališta, kultivirani i zaslužni Edmund Spillern. Nazvan je *rođendanskim proslovom*, jer je izrečen *10. studena 1906. u spomen rođendana Friderika pl. Schillera*, prije izvođenja njegove tragedije *Maria Stuart*. Bila je to, pokazalo se, posljednja prigodnica s akordom rekvijema jednom umirućem teatru, koji sa Schillerovom slavom nije umro neslavno. Pročitani proslov bio je ujedno podsjetnik i na minulu stotu obljetnicu Schillerove smrti (1805./1905.) i na sav uloženi napor u smioni pothvat da do novog uprizorenja ove virtuozno građene, a osječkom gledateljstvu dobro poznate tragedije, dođe – kako mu je Spillern bio o minuloj obljetnici najavio. Postavljena na *leipziškom predlošku* i svečarski izvedena u prepunom teatru, bila je popraćena i kritičarskim priznanjem:

*Održao je svoju riječ danu u proslovu. Pustio je da na nas snažno djeluje čarobnost žara Schillerovih riječi; stari nas je Schiller žestokom silinom podveo pod svoj utjecaj, te se okrijepismo na vrelu iz kojeg istječe vječna mladost!*⁵

Time je i kritičar naznačio jedno od načela Schillerove dramaturgije kojom propovijeda govornu riječ, scensku igru i igru tijela da se iskaže ljudski lijepo i plemenito u umjetnosti. Najpotpunije njezino značenje gledao je u estetskom odgoju čovječanstva, u označnici čovjeka, koju ju je nalazio upravo u igri: *Čovjek se igra samo tamo gdje je on čovjek u pravom značenju riječi, i samo je tamo potpun čovjek, gdje se igra.* (Esej *O lijepom*.) Veliki je Beethoven tražio od umjetnosti isto: da izražava velike misli, nadahnute plemenitim doživljajima i humanizmom. Našao je to u Schillerovu stihu, koji je stavio za moto svojoj *Devetoj simfoniji: U zagrljaj milijuni, ovaj cjelov svijetu cijelom!* U tom je zagrljaju njemački Gornjogradski teatar prestao postojati, bez prisile i potresa, pripremljenih oprosnica i prigodnih epiloga, nakon Spillernova najavnog proslova Schillerove znakovite drame. Baštinicima Hrvatskoga narodnog kazališta izručio je prekulpljenu zgradu,

imutak, tradiciju i popudbinu, u baštinu koja traje, *na vrelu iz kojeg istječe vječna mladost!* Na legendarnu Lohengrinovu oproštajnu molitvu od labuda, u jednom od najefektnijih opernih finala uopće, i posljednjim svojim pjevom, pretvoren je labud u mladića, koji se tek nakon godinu dana vratio u svoju zemlju. Tako se, nekom podudarnom simbolikom, i njemački Gornjogradski teatar preobrazio u Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku. Nakon godinu dana.

II.

Godina 1907. posljednja je godina postojanja njemačkoga Gornjogradskog teatra, a fundamentalna za uspostavu *Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku*, inauguriranog već 17. prosinca sa *Svečanom predstavom* i trima dramsko – glazbenim prigodnicama u slavu otvorenja. Svečani je program otvoren uvertirom Gundulićevoj *Dubranci* Ivana pl. Zajca, kao što je s njegovim operetnim prvijencem *Mannschaft am Bord* 26. siječnja 1867. premijerno otvorena prva glazbena sezona Gornjogradskog teatra (ujedno je to bila i prva njegova izvedba u Hrvatskoj!). Reprezentativna dramska ilustracija Bukovčeve slike, nove apoteoze Gunduliću koja je uslijedila, predstavljena je s već poznatim proslovom s pjevanjem *Slava preporoditeljima!* (u Zagrebu 1905. *Slava njima!*), koju je za osječku prigodu dopisalo pjesničko pero Milana Ogrizovića, prokušanog tvorca svečanih prigodnica, a zanosno ju je izveo gotovo cijeli kazališni ansambl:

*Talijina ja sam djeva,
Svećenica njenog hrama
Što sam danas došla k vama,
Kad se slavi pjesma pjeva.*

(...)

*Nek se Drava šumno pjenu
Neka danas brže teče,
I Dunavu svome reče
Da umjetnost Hrvat cijeni.
Al sjetit se valja prije
starih naših pregalaca,
Talijinih borilaca,
Što ih grobni humak krije.
(itd.)*

Tu je veličanstvenu svečanost, zaključenu izvedbom prvog čina Smetanine komične opere *Prodana nevjesta*, potanko rekonstruirao osječki teatrolog dr. Dragan Mucić, od njezina scenarija i tijeka do odvijanja i odjeka, a zaključno prosudila teatrologinja dr. Antonija Bogner – Šaban: *pokazala je umjetničke domete svekolikog ansambla, ali i odredila smjernice kojima će, u idejnom smislu, težiti novouspostavljeno kazalište*⁴.

Godine 1917. slavljen je njegova deseta obljetnica i otpočeto obilježavanje Vojnovičeve 60. obljetnice rođenja, i to slavljem, svečanostima i obnovama njegovih drama u pozoričkom trajanju sve do 1957. godine, kroz punih 40 godina. Te je 1957. godine obilježen i pedesetogodišnji jubilej osječkog kazališta bazičnom *Spomen – knjigom*, koju je priredio dramaturg Dubravko Jelčić, predstavama i svečanostima, povezanim i sa 100. obljetnicom rođenja conta Iva Vojnović je uz Krležu od hrvatskih dramskih pisaca bio u Osijeku najslavljeniji. Na osječkoj sceni on živi i obnavlja se punih 50 godina, od 1908. do 1957., od *Smrti majke Jugovića*, koja je obnavljana još četiri puta, do *Ekvinocija* i *Maškerata ispod kuplja*. Uz ove drame, izvođene su i druge njegove drame: *Psyche*, *Gospođa sa suncokretom*, *Lazarovo vaskrsenje* i apoteoza *Gundulićev san*, s književno – glazbenom *Matinejom* (1944.). U godinama njegova velikog osječkog slavlja, 1917. i 1918. godine, većeg i bogatijeg po sadržaju i prigodnicama od zagrebačkoga, obnovljen je *Ekvinocij* i izvođena *Dubrovačka trilogija* više puta, s pojedinom jednočinkom i trilogijski. Njegove su drame od osječkog HNK izvođene više od stotinu puta, i tada kada ga na drugim scenama nije bilo.

O tome, kako je u Osijeku dočekan i slavljen 1918. godine, najzornije govori osječko hrvatsko i njemačko novinstvo, kao i prigodna publicistika, pjesme klanjalice i oprosnice, pa studija Dragutina Prohaske *O pjesniku slobode*. Dospio je više puta na naslovnice i novinske stupce kao da je kraljevski ministar predsjednik. Od siječnja do ožujka 1918. praćen mu je i honoriran svaki dah i korak. Najavljivane su i bilježene predstave, parade, komersi, posjete, primanja, čašćenja, predavanja, zahvale, izjave, koje se dadu sažeti u intimizirani iskaz tmurne svakodnevice publicista i kazališnog kritičara u zagrebačkim i osječkim njemačkim novinama, Osječanina iz bečkog kruga modernista Otta Krausa:

U Tvome posjetu leži neizreciva simbolika; ona počiva u tome da Te veličamo kao svoga miljenika. S tla najstarije, najblistavije hrvatske kulture dolaziš u njezinu najmlađu koloniju. Izgrađen je most od gospodskoga, pjesničkoga Dubrovnika do

našega gladnog Osijeka! Sjaj pada na našu svakodnevnicu. Dobrodošao, sjajni majstore, nezaboravni pjesniče, blistavi vjesniče novoga, boljeg doba!

Godine 1985. temeljito je arhitektonski, restauratorski i *venecijanski* reprezentativno obnovljena kazališna zgrada, nakon 1975. i službene zabrane, koja ju je pogodila zatvaranjem gledališta zbog opasnosti od urušavanja galerije u parter. Svečanost njegova otvaranja obilježena je 27. studenoga prigodnim proslavom – zahvalnicom intendanta Zvonimira Ivkovića i pohvalnicom kazalištu ondašnjeg gradonačelnika Mirka Bojanića, koji ga je i proglasio otvorenim. U svečanom su programu, složenom od impromptuija u slavu obnovljene Talijine zgrade, sudjelovali svi ansambli HNK. Premijerno je izvedena glazbeno – scenska impresija *Thaliam laudamus* – uzvisimo Taliju poklonstvom i zasluženom hvalom, temeljena na izvođenju ulomaka iz *Simfonije u fis – molu* Dore Pejačević kojom je ravnao maestro Antun Petrušić i na recitacijama tekstova kazališta o kazalištu slavni teatarskih ljudi. Za tu je prigodu i zaslužni maestro Dragutin Savin skladao svoju simfonijsku pjesmu

Poema, praižvedena od recitatora i vokalnih solista pod ravnanjem maestra Željka Milera i u sveukupnom redateljsko – scenskom postavu Dejana Milasdinovića.

Od tada, punih deset godina, osječki je HNK bio *avant – Théâtre, pozoričko* kazalište, koje je samo sebe scenski obnavljalo, stvaralo i proizvodilo na korak ispred publike, u suigri s njom na istoj pozornici. Iznad nje je uskoro, po prvi put podignut i svečani zastor Slavka Kopača (1989.), od njega nazvan *Himna Slavoniji*, uz inspirativnu i znakovitu riječ intendanta Zvonimira Ivkovića:

Svečani zastor svake pozornice predstavlja granicu između dva svijeta: svijeta božanske igre iza/i svijeta ljudskog života ispred. On je susretište zemlje i neba, jučer i sutra, naše obilježje prošlosti i sadašnjosti, naslikani život i naslikani san o tom životu.

Naposljetku i 1994. godina, s valjda posljednjim svečanim otvaranjem ponovno obnovljene zgrade, uz rječit proglas Osječko-baranjske županije:

Kulturna baština visoke spomeničke vrijednosti, hram duha hrvatskoga naroda i svjedok povijesti Slavonije i Baranje HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE U OSIJEKU razoreno je i spaljeno neprijateljskim projektilima 16. studenoga 1991. godine. Kao izraz zajedništva i snage hrvatske države, obnovljeno je te svečano otvoreno 27. prosinca 1994. godine.

Hrvatsko narodno

Kazalište u Osijeku

MEAN ENTHAMMEL

OSIJEK, PETROVICA

U petak, 1. veljače 1918.

Svečana proslava

sedesetogodišnjice hrvatske pjesničke i dramske

Ive Vojnovića

Početak točno u pol 7 na večer.

I. DIO

Podrijetlo pođ. Dr. Dugolca Prohara u sadržaju: Iva Vojnović.

II. DIO

Allons Enfants

Tragedija pođ. Dr. Vojnovića. — Iva Vojnović.

KOSTIMIRANJE		KOSTIMIRANJE	
Prvi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Drugi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Četvrti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Peto čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Šesti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Osmi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Deveti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Deseti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović

Uz se naplaćuje i za svaku kolicu koja iznosi do 20 kila 100 kupa i 175 kupa po danu.

III. DIO

Pozdravi i pokloni svečaru na pozornici!

IV. DIO

Sifon

Tragedija pođ. Dr. Vojnovića. — Iva Vojnović.

KOSTIMIRANJE		KOSTIMIRANJE	
Prvi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Drugi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Četvrti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Peto čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Šesti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Osmi čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Deveti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović
Deseti čin	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović	Dr. Vojnović

Uz naplaćuje se svaka kolicu koja iznosi do 20 kila 100 kupa i 175 kupa po danu.

V. DIO

Uz naplaćuje se svaka kolicu koja iznosi do 20 kila 100 kupa i 175 kupa po danu.

Odraketirano dirigiranim pogocima zapaljivim fosforim projektilima, plamtjelo je ono u podnebesje dimnim žarom, na očigled kazalištarcima i građanstvu i pred mojim očima: sa svojom kupolom i svodom urušilo se u parter i u susretništu zemlje i neba otvorilo svijetu nove božanske igre. I dva su se svijeta ponovno našla, na istoj pozornici. Između željeznih konstrukcija u parteru, s pogledom na horizont preseljen pod zvijezde, iz ljudske suze Fabijana Šovagovića prosuo se iz tog žarišta od njega kazivan faunski zov Mikolčićeve poeme cijelom zemljom: *Slavonijo, tužna mati, što su ti učinili?* A prije toga svečanog otvorenja, progovorila je nepokorenom gradu i *Slavonska Judita* sa svojom tragikomičnom međučinom.

Otvoreno je ono, dakle, 27. prosinca 1994. prigodnim dobrodošlicama osječko – baranjskog župana Branimira Glavaša i intendanta Željka Čaglja te počasnicom ministra kulture i glumca Zlatka Viteza, u nazočnosti predsjednika Republike Franje Tuđmana, uzvanika i odličnika na svim razinama, koji su ispunili Kazalište. Program je predstavljen svečanom izvedbom glazbeno – scenske slike *Slavonski preporod*, koju sam imao čast napisati, simfonijsko – koreografskim torzom *Inter arma narrans musae* pod ravnanjem maestra Zorana Juranića i završnim quodlibetom *Domovini i ljubavi*, izvedba skladbi iz hrvatskoga reprezentativnog opernog repertoara, u redateljskom glazbeno – scenskom postavu Krunoslava Cigoja. Nad tim je prigodnicama, s apoteozom prvih slavonskih preporoditelja, podignut u slavljeničkom žaru i novi svečani zastor, sadašnji, Bele Čikoša Sesije. Kao feniks iz pepela, kao naše obilježje prošlosti i sadašnjosti. A slavonske prigodnice i svečanosti i nisu drugo do slike iz života i sna o tom životu. Po njima, tim svečanostima bez reprize, kazalište u svojoj konačnosti pripada glumcima, publici i svom gradu.

To je moj temeljni zaključak. I ne znam ni jedno drugo hrvatsko kazalište u kojemu je njegov zastor toliko puta i u toliko otvorenja s tako sudbonosnim povodima podizan i spuštano da bismo to ovom prigodom, na neiscrpnu temu igra i svečanost, smjeli prepustiti zaboravu. U tome je smisao ovoga preglednog izlaganja.

OSOBITA NAM JE ČAST OBAVIJESTITI PRIJATELJE KAZALIŠTA

SVEČANO OTVARANJE

OBNOVLJENE ZGRADE
HRVATSKOGA NARODNOG KAZALIŠTA
U OSIJEKU

SLAVONSKI PREPOROD

GLAZBENO-SCENSKA SLIKA
IZBOR I OBRADA USTAVNA STANISLAV BARKIĆEVIĆ

STUDELJIJU

DRAMSKI GLUMCI, OPERNI SOLEISTI, ZBOR I ORKESTAR HNK,
SOLEISTI BALETA HNK SPLET I HPD «LIPA» OSIJEK

DIREKTOR: ZORAN JURANIĆ
REDATELJ: KRISTOSLAV ČIGIĆ

SCENARIJ: ALEKSANDAR AUGUSTINČIĆ   KOSTIMOGRF: ŽELJKA VOŠIĆ
DIREKTOR: ANITA MARINKIĆ

UTORAK, 27. PROSINCA 1994. U 19.30 SATI

55. obilježavanje: Mario Topić
SVEČANO OTVARANJE OBNOVLJENE ZGRADE
HRVATSKOG NARODNOG KAZALIŠTA U OSIJEKU
Osijek: Hrvatsko narodno kazalište, 27. prosinca 1994.
tisak: Typoart, Osijek, 86x60 cm
HNK u Osijeku

*Svečano otvaranje obnovljene zgrade Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku
Osijek: Hrvatsko narodno kazalište, 27. prosinca 1994.
tisak: Typoart, Osijek, 86x60 cm, HNK u Osijeku*

BILJEŠKE

¹ O tim naročitim vrstama i predlošcima kazališne produkcije za uspostavu prisnijeg kontakta s publikom i javnosti, usp.: Ivana Batušić, »Od najava i prologa do impromptua u francuskom i hrvatskom kazalištu«. *Rad*, knj. 326, str. 265 – 388, JAZU Zagreb, 1962.

² Gordana Gojković, »Njemački muzički teatar u Osijeku 1825. – 1907«, *Prilog povijesti Osijeka*. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, Osijek, 1997., str. 22 – 23, 124. – O izgradnji i kazališnom zdanju usp. i njezin dokumentacijski prinos: »Iz prošlosti osječkog kazališta«. *Anali Zavoda za znanstveni rad u Osijeku*, sv. 5, str. 33 – 42, JAZU/HAZU, Osijek, 1987.

³ Tihomir Živić, »Europski obzori Gornjogradskog kazališta: Anzengruber, Hauptmann, Schiller i Shakespeare na osječkoj njemačkoj pozornici od 1866. do 1907. godine«. *Krležini dani u Osijeku 1997*, Prva knjiga. Priredio Branko Hećimović. Zagreb – Osijek, 1999., str. 261.

⁴ Dragan Mucić, *Hrvatsko kazalište u Osijeku 1907*. Narodno kazalište u Osijeku, Osijek, 1967., str. 97 – 109.; A. Bogner - Šaban u: *95. rođendan HNK*. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, priredio Ljubomir Stanojević, Osijek, 2002., str. 25